

H6D - Intern KS - Fremstilling af sæddoser

Sæden skal undersøges grundigt for at vurdere dens frugtbarhed

1. Korrekt behandling

- Lugt til sæden - den skal lugte neutral
- Se på sæden - den skal være fra skummetmælksfarvet til flødefarvet
- Mål sædens koncentration med et fotometer
- Tag en prøve af den ufortyndede sæd og undersøg sædens motilitet i et mikroskop med varmeplade
- Sæden blandes med fortynder. Åbn ikke for mere fortynder end der skal bruges på én gang. Hør om holdbarhed hos forhandleren
- Fortynderen skal varmes op til 30°C - 35°C
- Sæden skal være blandet med fortynderen inden for 1 time efter tapning
- Den fortyndede sæd, der ikke skal bruges umiddelbart efter tapning, lægges i sædskabet hurtigst muligt

2. Fortynding og beregning af antal sæddoser

- Antallet af doser kan udregnes på baggrund af nedenstående eksempel:

En orne giver 250 ml sæd med en koncentration på 310 mio. sædceller pr. ml, der bedømmes til motilitet 80.

Dette giver $250 \text{ (volumen)} \times 310.000.000 \text{ (koncentration)} \times 0,80 \text{ (motilitet)} / 2 \text{ mia. pr. dosis} = 31 \text{ doser.}$

3. Kontrol af orne med renløbninger

- Renløbninger benyttes som redskab til at vurdere ornens frugtbarhed
- På baggrund af 10 søer vurderes, om ornen er steril
- På baggrund af 20-50 søer vurderes faringsprocent og kuld størrelsen i forhold til E-kontrollen

Sæddoser produceret ved intern KS har en holdbarhed på 24 timer

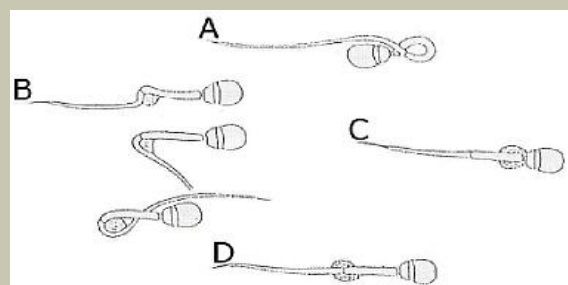
Hav altid et rent og støvfrit rum til sædbehandling

Materialer skal være:

- Rene
- Sædvenlige
- Af plastik
- Fri for sæbe og desinfektionsrester

Defekte sædceller

- A: Halekrølle
- B: Halekrølle og distaldråbe
- C: Proksimaldråbe
- D: Distaldråbe

Kommentarer til H6D - Intern KS - Fremstilling af sæddoser

1. Sæden må ikke lugte stærkt eller af urin – kassér den hvis det er tilfældet. Misfarvet sæd eller sæd som skiller kasseres også. Blod i sæden giver en brunlig farve. Urin i sæden giver en gullig farve. Der skal være et tilstrækkeligt antal sædceller i hver færdigblandet portion, og derfor skal koncentrationen af sæden måles på et fotometer.

Motilitet er et udtryk for sædcellernes fremadrettede bevægelighed mens **morfologi** beskriver sædens udseende. Der tages en dråbe af den fortyndede sæd, som lægges på objektglasset i mikroskopet. Derover lægges et dækglas. Sædcellernes motilitet vurderes efter, om 90, 80 eller færre af sædcellerne bevæger sig. Antallet af unormale sædceller bestemmes også i mikroskopet, og er der mere end 30 % defekte sædceller, kasseres sæden. De hyppigste fejl ved bestemmelse af motilitet og morfolog er vist på forsiden af dette håndbogsblad.

Hvis der ses fejl på sædcellerne, som den samme orne ikke tidligere har haft, så bør du kontakte en KS-rådgiver.

Beholdere, som sæden er i direkte kontakt med, bør ikke være af metal eller glas, da disse materialer kan være for kolde til sæden. Hvis sæden får kuldechok, dør sæden. Alle genbrugsmaterialer bør være af plastik. Det er optimalt, at alle materialer skoldes med kogende vand. Efter skoldning skal materialet køles af og tørres helt ud, da vand dræber sædcellerne, fordi det ikke indeholder salte. Hvis udstyr er vasket i opvaskemaskine, kan der være sæberester på udstyret, så en efterfølgende skoldning med vand må anbefales.

Sæddoserne skal opbevares på samme måde som indkøbt sæd, ved 16° C - 18° C. Sæddoserne kan med fordel vendes en gang i døgnet, da der er flere sædceller i hjemmeproducerede sædportioner. Det kan bevirke, at sædcellerne bliver "kvalt", fordi koncentrationen af sædceller er så høj, og de derved ikke får næring nok fra fortynderen. Da hygiejnen i gennemsnit er dårligere for sæd produceret i besætningen, og da der er flere sædceller i doserne end ved indkøbt sæd, så bør sæd produceret i besætningen kun anvendes samme dag eller til nød gemmes til brug den efterfølgende dag.

2. En sædopsamling skal inden en time efter opsamling fortyndes mindst 1½ gang (f.eks. tilsættes 300 ml fortynder i 200 ml råsæd). Senere kan der så slutfortyndes. Fortynderen afhænger af det opsamlede volumen, koncentrationen af sædceller og den fastsatte motilitet. Hver inseminationsdosis skal indeholde mindst 2 mia. sædceller. Ved henholdsvis motilitet 90 og 80 tilsættes der 10 og 20 procent ekstra sædceller. Sæddoser bør have et volumen på 80-85 ml.

Da sædcellerne bundfældes hurtigt, skal sæden blandes op ved rolige cirkelbevægelser før fortynding og ophældning, for at der kan komme omtrent lige mange sædceller i hver dosis. Sæden må ikke rystes voldsomt, da det skummer.

3. Fortynderen er gennemvarm, inden den blandes med sæden. Ved anvendelse af pulverfortyndere skal du være opmærksom på, at den er blandet godt nok op. Derudover skal du tjekke om fortynderen indeholder antibiotika. Hvis fortynderen ikke indeholder antibiotika, så tilsæt det efter forskriften på medicinflasken. Lad fortynderen varme op, mens tapningen foretages. Den skal være mellem 30°C - 35°C.

Fortynderen skal opbevares i køleskab, når beholderen er åbnet, og bruges inden for 3 døgn. Udløbsdato for uåbnet fortynder skal være påskrevet beholderen. Det optimale vil være at købe portioner, der svarer til det, der skal bruges på én gang. Det giver en større sikkerhed for, at der ikke sker en forurening af fortynderen. Det er optimalt at købe flere størrelser fortynder, så der er til både de store og små løbedage.